

Finansdepartementet
Enheten för förvaltningsutveckling
103 33 Stockholm

Stockholm
2003-05-08

Ert dnr
Fi 2003/836

Vårt dnr
2003/123

Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken: slutbetänkande Utveckling och förbättring av den ekonomiska statistiken (SOU 2002:118)

Näringslivets nämnd för regelgranskning (NNR) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet och anför följande.

Uppgiftslämnarfrågor

Utredningen redovisar på sid 50-51 en del mycket intressanta resonemang om företagens svårigheter att lämna uppgifter till den ekonomiska statistiken. En effekt av svårigheterna är ett ökat motstånd mot att lämna statistikuppgifter till myndigheterna med ökande bortfall och ökande kostnader för uppföljning som resultat. För att öka villigheten att lämna efterfrågade uppgifter måste kraven anpassas till den uppgiftslämnarkapacitet som finns och till vilka uppgifter som finns tillgängliga hos företagen. Det kan till och med vara nödvändigt att företagsanpassa uppgiftsinsamlandet till enskilda företags förutsättningar, i stället för att som idag försöka tvinga in alla uppgiftslämnare i de mallar som de färdiga blanketterna anvisar. NNR instämmer i dessa resonemang men vill understryka att det inte bara är villigheten utan också den faktiska förmågan att lämna uppgifter som kan förbättras väsentligt genom anpassningsåtgärder.

Utredningen beskriver olika tekniska lösningar för uppgiftslämnandet som SCB arbetar med i sin utveckling såsom elektroniska formulär baserade på Excel m.m., filöverföring via Internet, Touch Tone Data Entry (TDE, insamling via telefon) och faxskanning. NNR anser det vara väsentligt att det bedrivs ett intensivt arbete med utveckling och försök med nya metoder för företagens uppgiftslämnande. Det är viktigt att uppgiftslämnaren erbjuds en valfrihet vid rapporteringen, vilket utredningen också konstaterar.

Utredningen lämnar ett stort antal förslag till förbättringar av den ekonomiska statistiken. Förslagen innebär snabbare statistikproduktion och ökad ambitionsnivå för innehållet och detaljeringsgraden i statistiken. Belastningen på företagen som uppgiftslämnare ökar. NNR anser att utredningen borde ha analyserat närmare hur nya metoder för uppgiftslämnandet kan komma till användning i de nya statistikprodukter som utredningen föreslår för att om möjligt minska belastningen på

uppgiftslämnarna. Det saknas alltså en återkoppling mellan den inledande metodbeskrivningen och förslagsavsnittet. Detta är enligt NNR en brist i betänkandet.

Erfarenheterna av 20 års samråd mellan uppgiftsinhämtande myndigheter och näringslivet ger god grund för NNR att hävda att även andra faktorer än metodiken för uppgiftsinsamlingen spelar stor roll för uppgiftslämnarkostnaden. Ett behov av statistik kan avvägas i många dimensioner som påverkar uppgiftslämnarna. Efterfrågade variabler kanske kan avgränsas så att samutnyttjande av data möjliggörs. Att företagen får kryssmarkera intervall eller lämna uppskattningar av mätvärden i stället för exakta mätningar ger påtagligt lägre uppgiftslämnarkostnad. Förlängning eller överhoppning av mätperioder och minskade urval av företag ger samma resultat. Om uppgiftslämnandet görs frivilligt i stället för obligatoriskt ges en automatisk anpassning till företagens uppgiftslämnarkapacitet. Utredningen redovisar att USA inte tillämpar uppgiftsplikt för den kortperiodiska ekonomiska statistiken (sid. 88), men att man ändå får en relativt hög svarsandel, typiskt 80 %.

NNR anser att det hade varit värdefullt om utredningen hade belyst hur man kan utforma statistiska uppgiftskrav på olika sätt och därmed påverka uppgiftslämnarkostnaden i större utsträckning än vad som är möjligt att göra genom att använda olika tekniska metoder för att samla in vissa på förhand definierade data. Det finns i och för sig vissa inslag av sådan analys. Avsnittet om handelsmarginaler redogör för olika ansatser att få fram handelsmarginaler för olika produktgrupper. Men den typen av analys görs inte i så stor utsträckning som hade varit önskvärd enligt NNR:s mening. Att analysen av uppgiftslämnaraspekten är ofullständig framgår tydligt av tabell 8.6 om uppgiftslämnarkostnad, där "kan ej bedömas" anges i stället för belopp för 13 av 28 förslag.

Organisation av datainsamlingen till SCB

Utredningen föreslår att SCB bör överväga att samla datainsamlingen till en avdelning. I ett sådant utredningsarbete bör aspekter som ny teknik för datainsamling och kraven på en uppsnabbning av statistiken vägas in, anser utredningen.

NNR tillstyrker förslaget. NNR anser att behovet att undvika dubbelinsamling av uppgifter också bör vägas in. Sverige har tyvärr inte etablerat ett centralt uppgiftskravsregister av det slag som finns i Norge och där nya uppgiftskrav kan stämmas av fortlöpande på detaljnivå med befintliga uppgiftskrav. En central enhet för datainsamling till statistiken kommer att få en större överblick över uppgiftsinhämtandet och kan verka för samordning av vilka uppgifter som samlas in och från vilka uppgiftslämnare.

NNR instämmer i förslaget att SCB bör utöka resurserna för att hålla kontakt med de största och viktigaste rapportörerna till statistiken, de stora företagen. En särskild enhet bör etableras för denna uppgift oavsett om datainsamlingen centraliseras eller inte, anser NNR.

Insatsstrukturen i tjänstesektorn

Uppgiftslämnarkostnaden för detta utbyggnadsförslag anges till 4 760 tkr, och myndighetskostnaden till 1 400 tkr årligen (nivåhöjning). NNR är kritisk till förslaget. Det är svårt att utläsa av betänkandet vad man får för dessa kostnader. NNR bedömer att en årlig undersökning över hela tjänstesektorn kommer att bli mångdubbelt dyrare än vad som anges.

Utredningen konstaterar att nationalräkenskaperna i brist på uppgifter om insatsförbrukningen inom tjänstesektorn tvingas göra olika antaganden om denna. Detta är nödvändigt för att kunna stämma av produktion och användning i beräkningarna av BNP. Vissa planer på provundersökningar finns men ännu finns ingen genomförd sådan. NNR vill inte motsätta sig att provundersökningar görs.

NNR anser att den viktiga frågan att testa är om enkäter om insatsstrukturen för en viss bransch kommer att leda till så mycket bättre uppskattningar än vad som nu görs i nationalräkenskaperna att det är värt kostnaden för SCB och i uppgiftslämnarledet.

NNR delar utredningens uppfattning att SCB bör pröva att via direkta intervjuer hos de största företagen samla in uppgifter om deras insatsstruktur. NNR utesluter inte att SCB skulle kunna begränsa uppgiftsinhämtandet i ett produktionskedje till intervjuer med branschföretag, i stället för postenkäter, för att få fram tillräckligt bra uppskattningar. Erfarenheterna från Australien pekar i den riktningen.

Konjunkturlönestatistik med nya belöningsinslag

Uppgiftslämnarkostnaden för detta förslag beräknas uppgå till 11 506 tkr och myndighetskostnaden till 600 tkr. Förslaget är det mest kostnadskrävande för uppgiftslämnarna.

NNR anser att resultatet av den enkät om bonus som genomförs 2003 bör avvaktas innan man överväger att samla in uppgifter om dessa variabler i konjunkturlönestatistiken. NNR avstyrker alltså utredningens förslag att nya belöningsslag inkluderas och särredovisas i den kortperiodiska lönestatistiken. Det är inte rimligt att lägga ner de angivna stora kostnaderna om det visar sig att bonus utgör ett mycket begränsat inslag i ersättningen till de anställda.

Finansräkenskaperna

Utredningen anser att den nära kopplingen mellan nationalräkenskaperna och finansräkenskaperna medför att det bör övervägas att föra över ansvaret för finansräkenskaperna från Finansinspektionen till SCB. NNR instämmer i detta. NNR anser att en viktig principfråga i sammanhanget är att kostnaderna för finansräkenskaperna inte som nu ska belasta företagen på finansområdet utan i stället anslagsfinansieras liksom annan officiell statistik.

NÄRINGSLIVETS NÄMND FÖR REGELGRANSKNING

Anders Hultkvist